

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תָמו

(טו) [טו] חָמֵץ, (מד) יֵשׁ לְהַחְמִיר לְנֹחֵר מֵהֵן מִפְּנֵי שֶׁהֵם בּוֹלְעִים כְּפֶסֶח (מה) מִפְּלִיטַת הַפְּלִים, וְחָמֵץ כְּפֶסֶח כְּמַשְׁהוּ: הַגֵּה (מו) וְיֵשׁ חוֹלְקִין וּמַחְמִירִין. וּבְמִדְּוִנוֹת אֲלוֹ הַמִּנְהָג לְהַחְמִיר לְכַתְחֹלָה (מו) שְׂלָא לְאָכַל גִּבְנוֹת וְדָגִים (מה) וּבִשְׂרָה (יז) יָבֵשׁ, אָכַל אִם (מט) הַדִּיחוּ (יח) (ג) *הַבְּשָׂר שֶׁלֹּשׁ פַּעַמִּים (גא) *קָדַם (יט) פֶּסַח גִּבְנוֹת

בְּאֵר הַיָּטָב

בו מצט תמץ קבר והבטל קדם פסח: (טו) חמץ. משמע דמתי ענין, ששרו תוך הפסח ובקלי חמץ, דאז חליטתו לפליטת קלי בצונן, משא"כ קדם פסח אפלו בקלי חמץ אין להחמיר דהא עונן היא דהפסח מבטל פח הציר, או תוך הפסח בקלי של יו"ט פשיטא דשרי ואין לחש לפרור חמץ שפתוף הפלח, אחרונים. ואם שנה תוף הפלי מעליע אי הני פבוש כמבשל, עין מ"א וח"י: (יז) יבש. וכן בשור מלוח מחדש ושאר מיני מלוחים ובבשרים כגון אוגערקע"ס וכרוב פרום שקתיין קומפפטי"ט ולימני"ש, אם לא נקודו לבדק המלח מתמץ בשעת צשחתו נהדים שלא לאכלו בפסח חוץ מקיום אחרון של פסח. עין סימן חסו: (יח) הבשר. והנינו בשר יבש או אפלו מלות מחדש הרבה מלוח שלא נבדק, שדרפו להריט, וכן דגים יבשים, אכל דגים לחים מלוחים לא נהגו להקל לכתחלה, בינו שאין נרפן פגדומה חליטתן שמה ישבח ולאכל בלא הנדמה; לכן אין לאכל ללימני"ש מלוחים, מ"א ו"ז קטב דאפשר להקל במה שקורין לאקסי"ן ודרכו בהנדסה, ומ"מ לא נהגו להקל בשום תין דגים מלוחים לאכלן תוך פסח חוץ מיור"ט אחרון, וידועבד או שעת הדחק או במקום מניעת שמחת י"ט הכל שרי, אחרונים, וכ"כ ה"ט: פעם א' הנה דחוק בבשר והתיר להרים דגים לפסח. ע"ש. והדסה ר"ל ע"י שררה קצת ולא פהעכרה בעלמא, ויש לשרותו בבשר או בכלי פסח. ע"י מזה מחלשים ג"פ אכל לא בקלי חמץ לכתחלה, אחרונים: (יט) פסח. אכל תוך הפסח אין לשרותו, וידועבד אין להחמיר, וטהר"ל כטב

משנה ברורה

בכל שהוא, מחמירין אפלו (גא) שררה זמן מועט⁶⁶, דעל-קל-פנים על- ידי הרופח המלוח נבלע כל-שהוא [פמ"ג]. ועין במגן אברהם שמשבד דגים מלוחים (שקורין הער"ג), שדחתן עינים ונתקיים הם ואין המים מבטלים פח הציר, ועל-פן אפלו היו שרירין קדם הפסח בכלי חמץ יש להחמיר לכתחלה שלא לאכלן: (מד) יש להחמיר. הנינו (גג) בדגים מלוחים (שקורין הער"ג) מפני שהוא מלוח הרבה, ואפלו הפלי (גג) אינו כדיומו מפליעת החמץ, וכל זה הוא (נד) רק לכתחלה: (מה) מפליטת הפלים. משמע (נס) דאם שרר בקלי יום טוב שרי, ואין לחש לפרור חמץ שבתוף המלוח: (מו) ויש חולקין ומחמירין. אהלילת הסעיף קאי. (נו) והטעם, דאף דנחבטל קדם הפסח, חו"ר ונעור בפסח⁷¹: (מו) שלא לאכל גבנות וכרוב. והטעם, מפני שלא נקודו לבדק המלוח מתמץ בשעת צשחתו, ואפלו הם פבושים בקלי יום טוב: (מח) ובשר יבש. וכן פשו מלוח מחדש פהאי פנוא, ושאר מיני מלוחים וכבושים, כגון אוגערקע"ס וכרוב (שקורין קרוי"ט, ולימני"ש⁶⁸), אם לא נקודו לבדק המלוח מתמץ בשעת צשחתו נהדים שלא לאכלו, חוץ מיור"ט אחרון של פסח⁷²: (מט) הדיחו. הנינו (נג) לשפשוף ברז ולהסיר הנדבך בהם. ועין פארונים שפחבו, דהמנהג לשרות גספן קצת בהרה, או בכלי פסח בצוננת על-ידי מים מחלפים של פועמים, (ס) אכל לא בכלי חמץ לכתחלה: (ג) הבשר. יבש, (סא) או אפלו מלוח מחדש הרבה מלוח שלא נבדק, שאילו נרפן להריט, וכן דגים יבשים, אכל דגים לחים מלוחים, אפלו רוצה להרים אסור, שאילו אין נרפן תמיד בהנדסה, ונורינון שמה ישבח ולא ידית. ומשעם זה היה נאוי להקל בלאקסי"ן, שדרכו בהנדסה, וכן בדגים מלוחים שמיניאין בתכיות (שקורין הער"ג) שדרכן להריט. וכתבו האחרונים דמכל מקום לא נהגו להקל בשום מין דגים מלוחים לאכלם תוך הפסח אף על-ידי הרעה⁷³, חוץ מיור"ט אחרון של פסח. אכן בשעת הדחק או במקום מניעת שמחת יום טוב יש להקל (סב) פאלו. עוד פחבו, שפל דברים הפבושים, כגון אוגערקע"ס ולימני"ש⁶⁹ וכיוצא בהם, אין מהירין כלל על-ידי הרעה בינו שאין נרפן להדיחו: (גא) קדם פסח. אכל תוך הפסח אין לשרותו,

שער השוקה

לקמן סימן חסב: [טח] חמץ. עכ"ט. ועין במקום שחזקא סימן נב, פשו שמלחהו קיים לפסח בכלי שושפמש בו חמץ בחמין תוך מעליע ונולה ציר על קל גדותיו. והטב להחמיר אף שיתרין קבל המקורות לאסור כביש מעליע בכלי אסור, ולא פשו וחס"ן, סי"מ כזה ו"ל דקים הפסח שעונן המהר היא לא אמרין כבש פקבשל, ואף שאין נראה פן כהטב"א כ"ו, ועוד, כינון שנהיה הרבה פשו ונראה שהנה סי' נגד מה שנקבל בכלי א"י על-גב דבשאר אסורין אין לשער נגד מה שנקבל בכלי דלא ידעינן כמה נפיק מזה, מכל מקום בחמץ דהפרא בלע קדם זמן אסור שפשו משערין פנה נפיק מהה, ע"ש. והנה מ"ש דהפרא לא אמרין כביש אין לספן ע"ו. ואין לחלק לעונן שה מלח דבכוש כמבשל בין בלינת המהר לבלינת אסור כמכוח מפתח שביעית, ע"ש, וגם דהא אמרין במ"ח חדוש דאי כרו על וכו', וקצת יש לדחות דהמ א' הנה אמרין כביש אי ע"י הכישה הנה קלות אסור בכ"ה, וכ"מ מ"ל דה"ג אין הדיש בינו דהאי לחוד שרי אין קליעת המה ע"י כביש שחדש אסור, אלא נאי דלימא, כינון נכמבשל דיענין לה שהוא פעם אמר מה כחך שהוא זמן המה, ומכ"ש למיד המה המה לא בסיל והו"ל קאפו עונדו כעוד פסח, וגם על הטעם שהני קשה לסמוך לחלק פכך לעונן וה שנקבל פליעה גבורה ע"י כביש, ומה כחך דהפרא קלע, קשה מה דנפיק ע"י כבש דאסורא הוא, ולכן אין להקל כ"א בהפ"ט ושעת הדחק גדול בינו דאיכא דעות אף פאסורין דכפיא דנפיק קישורין, עין בירור סימן (קצ"ח וקצ"ח), וגם יש להצד קצת לפי מ"ש המג"א סימן חסו סי"ח ח באגסו שנהדים המה בכביש ואסור פכשו מלוחים כשול שמה חו"ר טעמא טב, ע"ש. ועין במקום שחזקא על מ"ש המג"א דאכלו למיד חו"ר ונעור מ"ס טעמא פליטא אינו חו"ר ונעור, והוכיח ד"א, וגם פ"ט פחלק אש"ל אברהם פאן הימנינו חנן נענעם על דברי המג"א פהה, ע"ש ועין בברא"ש ק"ב שפטה"א גופה לקמן סי' לח נראה דס"ל דאף בכה"א דליקא רק טעמא ו"ל להך

באר הלקה

בדף ג' י"ח חמץ, אין בולע מקלי חמץ, דהו כבשים, ואפלו נשפטה מצת לקת בכלי חמץ, דלא שך כביש פי אם בךרך לח וכלוח⁷⁴) [מ"א ו"ש]: * הבשר של פועמים. עין בחדושי רבי עקיבא איגר שהעמיץ דשם הדין משה לכל יום פעם אחת, אכל פל האחרונים לא נזכר דבר זה, וכן מהמג"א ששעם דרי אפלו של פועמים זה אחר זה ביום איתו, ובאליה רבה קטב: העולם אומרים דשרירין שלשה שעות, אכל בדיעבד די בשרה חצי שעה, דהו צדיף מהנדסה של פועמים: * קדם

שער הציון

(גא) עלתשבת: (גב) חיי אדם. והפרי מגדים מחמיר אף בשאר דגים מלוחים: (גג) קרי חדש, ואף הפרי מגדים מצדד כן ומשום דהתירומת משוי לה לשבת, ובפרט לדעת הרמ"א לקמן בסעיף י' דמחמיר בכל טחן טעם לפגם פסח: (גד) פרי מגדים. ומפשות לשונו משמע שם דאפלו הכלי כדיומו מבליעת חמץ ואפלו בער"ג יש להקל בדיעבד, ולפי זה מה שקטב המסבר יש להחמיר לנח"ר הנינו רק לכתחלה⁷⁵) ונסוה עצמו כמבצותות קע"ד קשן ט. ועל-פ"פנים באינו כדיומו נראה דיש להקל בדיעבד אפלו בער"ג: (גה) חקיעקב ו"ש"א: (גו) סי"ז והג"א: (גי) אחרונים: (גז) חקיעקב ו"ש"א. ולהאיר את הקל פרוטוב האחרון רק מפני הפלח שלא נבדק פבטל פששים, אכל אם היו פבושים בכלי חמץ אפשו דאין להקל: (גד) פרי מגדים: (ס) סי"ז. ועין פרי מגדים שפפסוק לענין דגים מלוחים פשריה בכלי חמץ אף יעבדו ואפלו באינו כדיומו נסוה את עצמו למה שכתב פא"ש אברהם סעיף קטן טז, עין ש"ס: (סא) חקיעקב ו"ש"א: (סב) ועין באלה רפה שדחתו דבכ"ר שאין דרפו להריט אפלו בשעת הדחק אין להקל, ומחיק יעקב סעיף קטן כב משמע לבאיה דאין סוכר פן:

תרגום: 1. מלפפונים. 2. לימני"ש. 3. דג הנקרא לאקס. 4. דג מלוח.

הַלְבוּת פְּסַח סִימָן תְּמוּ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק מג]

מְחַמְרִין אֶפְלֵי שְׁרָה זְמַן מוֹעֵדוֹ. (69)

[משנ"ב ס"ק מו]

דְּאָף דְּנִתְפַּשֵׁל קִדְּם הַפְּסַח, חוֹזֵר וְנִעוֹד בְּפֶסַח. (71)

69) וביאר ה"ט"ז (ס"ק ז), שאף על פי שלהלכה כתב הרמ"א לעיל (ס"ד) שאינו חוזר ונמנעור [אלא אם כן התערובת היא יבש ביבש], מ"מ כיון שחלק מהמלח נשאר רבוק על הנבינות הדגים או הבשר, חתשים שהיו מעורבים בו פירושי חמץ, והלקם עדיין מצוי בתוך המלח הרבוק.

69) כלומר, אפילו אם נשרו פחות מכדי שיתן על האור וירתיח, כן כתב העולת שבת (ס"ק ה). והחזו"א כתב (או"ח סי' קט"ט י"ד) ובמ"ב), שבאופן זה אין מקור מן הדין לאסור, שכן אפילו אם נדון את שריית הדגים כשרייה בציר, ונסבור כרעת הסוברים לעיל (ס"ק מב) שציר מפליט בכדי שיתן על האור וירתיח, מ"מ בפחות משיעור זה אינו מפליט.

[משנ"ב ס"ק מח]

חוּץ מִיּוֹם-טוֹב הָאֲתָרוּן שֶׁל פְּסַח. (72)

72) וכפי שכתב לקמן (סי' תס"ז ס"ק ל) שכיון שיום טוב שני של גלויות הוא מדרבנן, אין מחמירים בו בדבר שיש בו רק השש בעלמא [וכן מבואר להלן (ס"ק טא)].

לפיכך כתב החזו"א (שם) לפרש את דברי השו"ע שנדובר באופן שהדגים היו שרויים בכלי מעת לעת, ויש ששים כנגד החמץ שבכלי, ולפיכך אם נשרו קודם פסת, הרי הם מותרים משום שהחמץ בטל בששים, ואם נשרו בפסה הרי הם אסורים, שנאסרו במשהו.

[משנ"ב ס"ק נ]

73) ובטעם הדבר כתב הא"ר (ס"ק יט), שחששו שמא יבוא לאכול גם דגים שאין הדרך להדיחם.

אפשרות אחרת בביאור דברי השו"ע כתב החזו"א (שם), שנדובר באופן שהדגים היו שרויים בכדי שיתן על האור וירתיח, ואף שרייה זו נדונה כשרייה בציר [שלא כדברי המשנ"ב], וסובר השו"ע שיש להחמיר כרעת הסוברים שציר מפליט מכלי בכדי שיתן על האור וירתיח.

ומ"מ כתב החזו"א (שם), שכיון שקבעו האחרונים שיש לאסור בפסה אפילו אם שרו בפחות משיעור שיתן על האור וירתיח, אפשר שדבר זה נחשב כמנהג, ויש לנהוג בו איסור.

[שעה"צ ס"ק נד]

מִן שְׂמֵיב טַקְסֵי יֵשׁ לְסַמְמֵי לְגִסְרֵי סִינֵי בַּק לְכַתְּחֵלָה. (70)

74) אולם המחמיר לכתחילה שלא להניח דבר מלוח בכלי שבלוע בו איסור, כתב הרמ"א (יו"ד סי' קה סי"ג) שתבא עליו ברכה, ואם הדבר המלוח הוא לח במקצת, כתב הש"ך שם (ס"ק נד) שנראה מדברי הרמ"א (שם) שלכתחילה אסור להניחו.

70) והחזו"א כתב (או"ח סי' קט"ט י"ד) ודי"ה ודי"ה ובמ"ב) שכונת השו"ע היא לאסור אף בדיעבד, וראה מה שכתבנו בהערה הקודמת.

[ביה"ל ד"ה השחיים]

דְּלֵא שְׁנָף בְּבִשׁוֹ בִּי אִם בְּבִבְרֵי לֶח וְצִלְהוּ. (74)



הַלְבוּת פְּסַח סִימָן תְּמוּ

ביאורים ומוספים

דסכינא, מ"מ אין דינו כ'חלתית' לענין שהוא משיב דבר פגום [ראה שו"ע י"ד (סי' צו ס"א), שהביא שתי דעות בנדון זה, ושיש סוברים שהוא אף משיב דבר פגום, וכיון שכן יש להקל ולסמוך על דעת השאלות הסובר שחמץ בפסח הוא לשאר איסורים ובטל בששים, שכאשר יש צדדים נוספים להקל סומכים על דעת השאלות [ראה משניב לעיל (ס"ק ב)].

[משנ"ב שם]

אָבֵל פְּתוּחַ הַפֶּסַח אֵינוֹ מוֹעִיל הַדָּחָה אֶלָּא קְלִיפָה⁸⁰.

80) והחזו"א כתב (שם) שאף בתוך הפסח די בהרה"ה, שכן חמץ הוא דבר 'כחוש', ואין דבר כחוש הבלוע בחתיכה יוצא להתיבה אחרת בלא רוטב, ולפיכך טעם החמץ הבלוע בשום אינו יוצא ממנו ונבלע בבשר בלא רוטב.

[שעה"צ ס"ק סח]

דְּלֹא כְּמִשְׁמַעוֹת הַפְּגוּם אֲבָרָהֶם דְּקָא דְּקָא לְעֵינֵי תַעְרוּבוֹת⁸¹.

81) כלומר, מדברי המג"א (ס"ק ב) משמע שמה שכתב הרמ"א 'שבדיעבד אין להחמיר, אין כוונתו שאם אחד מהדברים שנהגו להחמיר התבשל הוא עצמו מותר באכילה, אלא כוונתו היא שאם הוא התערב בדבר אחר התערובת מותרת באכילה.

[משנ"ב ס"ק נח]

אָבֵל פְּתוּחַהּ פְּתוּחָהּ⁸².

82) ובטעם הדבר כתב החזו"א (או"ח סי' קיט ס"ק יב), שהסיבה שנהגים איסור בדברים אלו אינו מן הדין, אלא מנהג קדושה, ונהגו כן לענין אכילה, אבל לא לענין שהייה והנאה.

[ביה"ל ד"ה אסור]

דַּרְדַּר לְקַבֵּץ וְכוּ', עַיֵן שָׁם⁸³.

83) שכתב בשם שו"ת מהרי"ט (ח"ב או"ח סי' א) שדרכם היה במשך כל ימות השנה לקבץ את השומן שהצטבר מן התבשילים ולשמוד אותו לימות החורף לשם טיגון וכדו', ופעמים שאחר הטיגון היה נשאר שומן במחבת, והיו מחזירים אותו לשאר השומן לשם שימוש חוזר.

[ביה"ל שם]

אָבֵל פְּשָׁאֵי דְּכָרִים פְּאַסְתָּ לֹא הִזְכִּיר הַרְמַ"א בְּקַדְשֵׁי דְּכָלֵי תַמְזָא⁸⁴.

84) והחזו"א כתב (או"ח סי' קיט ס"ק י), שלא רק בשומן חששו לפירורי לחם אלא אף בשאר דברים שהתבשלו, והטעם שהחמירו בדברים שהתבשלו יותר מבגבינות ובשאר דברים שנמלחו, הוא משום שעל ידי הבישול מתפשט טעם פירורי החמץ בכלו, אבל על ידי מליחה הטעם מתפשט רק בבדי קליפה.

[משנ"ב ס"ק נב]

שְׁמָא יֵשׁ קְצֵת פְּרוּר בְּתוֹכָהֶם⁷⁵.

75) והחזו"א כתב (או"ח סי' קיט ס"ק י) שלכאורה ראוי היה להחזיר את הגבינה אף בלי הרה"ה, שהרי בדיעבד כתב הרמ"א שיש להתיר, וכיון שלא ניתן להדיח את פנים הגבינה, הרי זה כדיעבד. וכתב שאולי סובר המשניב שהואיל וניתן להשהות את הגבינה עד לאחר הפסח אין זה נדון כדיעבד [וכפי שנבאר במשניב להלן (ס"ק נד) שבמקום שאפשר לקיימם עד אחרי פסח, אין זה נדון כדיעבד]. ולמעשה כתב החזו"א, שלצורך יום טוב יש להתיר.

[משנ"ב ס"ק נד]

וְדַרְעֵבֵד אֵין לְהַחְמִיר⁷⁶.

76) ובטעם הדבר כתב החזו"א (או"ח סי' קיט ס"ק י), הואיל והטעם שצריך להדיח הוא משום שחוששים שמא היו פירורי חמץ מעורבים במלח, ומעיקר הדין היה לנו להעמיד את המלח על חזקתו, ולא לחשוש שהתערבו בו פירורי חמץ, לפיכך בדיעבד אין להחמיר.

[משנ"ב שם]

פִּינֵן שְׁהוּא בְּקַדְשֵׁי סַפֵּק מְשַׁהוּ דְּרַפְּנָן⁷⁷.

77) כלומר, שאפשר שלא נדבקו בהם פירורי חמץ כלל, אכן, אם נתערב דבר מה בתוך מאכל, וספק אם הוא חמץ או לא, דעת הגר"ן קרליץ (הוט שני פסח פ"ז ס"ק ד) שאין אומרים ספק משהו לקלוא, ויש לאסור את התערובת אפילו בדיעבד [שהספק הוא על הדבר שנפל אם הוא חמץ אם לא, והרי הוא אסור משום שספק דאורייתא לחומרא, וממילא אסור תערובתו במשהו, מה שאין כן כשאין יודעים אם נתערב החמץ, הרי זה ספק איסור משהו, ומותר שספק דרבנן לקולא].

[משנ"ב שם]

שְׁהָבִי נַחְתָּי בְּסִבִּין שֶׁל תַּמְזָא⁷⁸.

78) וכתב החזו"א (שם ס"ק יא) שהיינו דוקא בסכין שהשתמשו בו בחמץ בכלי ראשון, אבל אם השתמשו בו רק בחמץ בכלי שני אין לאסור, שכן אף לפי הדעה המובאת ברמ"א לעיל (ס"ג) שבפסח יש להחמיר ולדון את כלי שני כמפליט ומבליע, היינו דוקא כשהשתמשו בו בפסח עצמו, אבל אם השתמשו בו בכלי שני קודם הפסח, המיקל לא הפסיד.

[משנ"ב שם]

אִם תִּהְיֶה הַסִּבִּין מְקַנָּה וְאֵינוֹ בֶּן יוֹמִי⁷⁹.

79) והטעם להקל באופן זה, כתב החזו"א (שם) שכן יש סוברים שאף על פי ששום דינו בדבר חריף לענין שהוא מפליט בדוחקא



הלכות פסח סימן תמו

לאכלו. (כ) וכן (גכ) ובכרובות אין מועיל הדחה. לפיכך אין להשרות (נג) הטבחות היבשות (מהרי"י ברי"ן), (נד) וברביעבד (כה) אין להקמיר באלו, אכל בשמן מתקן בקלי חמץ (נה) אסור (נז) מדינא (נו) אם לא היו גזרין (נח) בשעת צשיתו חמץ, ושלל התיבוי אותו בכלי חמץ (נח) שהם (נז) [גג] בגני' יתן (מדוכי

שערי תשובה

מיד וחזרו נעור, ע"ש ואתרוגים: [כ] ובכרובות. עכ"ט. וי"ש בחוט-השני הטעם. כיון שיהיה זה קדם פסח נהי שלא היה ש' בשומים נגד הטעם הנקלט מהספין ואם היו השומים לפניו היו אסורים בפסח, מ"ם מה שנתנו טעם בפסח ע"י הפליטה והכשל בפסח בסי קדם הפסח ולכן מועיל הדחה הפסח קדם הפסח, ע"ש. ונראה דכנה כפי דווקא הדחה קדם פסח אף לקבי' מהרי"ל שבכ"ץ יט דמתיר לטו"ם בתוך הפסח מ"ם דנה אין מועיל בין שהשומים היו עליו בתוך הפסח והפסח יתיר טעמא ואין הדחה מועיל, ואם לא הדיית קדם פסח וישארו השומים טעם בפסח נראה שעכ"פ יש להצריך קליפה כמבאר סימן חסד לענין שאר חסדות שנתנו עם הפסח ויש שיש דקדם פסח חמץ ע"י החטה שנמצאת עליו דחמץ כחוש הוא, ע"ש. אבל בהדחה דקדם פסח סגי, דקדם פסח שהוא דבר ערוך אמרין דאין גילוי יוצא מתחתיה להתיבוי בלא רטיב, ודווקא אם לא היה ש' פקלו נגד הספין היה מקמיר אף פקיהו אכל קליפה חמרא הוא בפרט שאין יודע באיזה מקום נגע מים"ס כי"ה ביו"ה, ולכן בין שהיה קדם פסח אין לצאת אף כדי קליפה נספת משומין שניה פתח בליט ונתקחו שומן ושלל היה צבון שום אסור וגם אין יודע באיזה מקום נגעו, ונראה בספק שצמד ג"כ על הכרי חוט-השני בת, ע"ש, והנלע"ד כתבתי: [כג] ב"ל. עכ"ט. ועין בשו"ת הוט"ש סימן נה, שאם חתך בספין של חמץ שפתם סביבים אינם מקנחים והוא אומר שניה קנחא, אסרינן מלתא דלא רבנא ב"ו נצרך דחטה, אם לא שאמר שעושא לשט טעמא מתוך קנחתו של חמץ חמץ, ע"ש. ומכאן נראה דאסור ואסור לפסח אלא שלא שם לבו להליט חסכין ולא אשמת היות השומין דבר חריף כ"י מהמנינן לה, וצ"ע דה ג"מ דנה בין דעכ"פ קליט הפסח לתוך השומין מהמת' חרסא,

באר הלכה

פסח. אפלו בערב-פסח עד הלילה וא"י: * אסור מדינא אם לא היו נזהרין וכו' ושלל התיבוי וכו'. עין מגן-אברהם סעיף-קטן כא דמבאר דברי רמ"א, דאינו מתיר מדינא אלא-אם-כן היו נזהרים בשני הדברים. וצריך באור, דמאי שנא בנבנית לא חשש בדיעבד משום פרוו חמץ וכן להחמיר להסתלק. ודאי"ו בספר משנה-יהודה שהצריך בזה ודעתו דעשר מה שכתב רמ"א מדינא אסור הנהו רק משום חשש דפליטת חמץ, ונדחק מאד בלשון רמ"א, עין שם. ונראה לעניות דעתי דנק דלשון חמץ הרמ"א אף דיעבד משום פרווי חמץ, והצדק מה שכתב החת"ת-על-שם-הפסח: קשה לו בלשון מהרי"ט דנדרו לקבץ וכו', עין שם⁸³, ודלפיכך מצוי בו פרווי חמץ. אבל בשאר דברים באמת לא הוכרי הרמ"א רק חשש דכלי-חמץ⁸⁴, וכן מוכח דנדרו-משה דחמיר במתקנת אם עשו בכלי המתיר, וכתב לסודא דמשום פרווי חמץ לא חששו, וכן דעתיקי האתרוגים בסטמא. וגם מהפנ"ג-אברהם בפע"ד-קטן כ"ו משמע דנק בשמן חשיון לפרווי אף לענין דייעבד ולא גינו מקשה וכו' ע"ש, עין שם, אכן מהחתי-על-שם

באר היטב

דאם לא הדיית קדם פסח דייס אף להסתלק ביו"ט, ואפשר אף בכלי-חמץ, אם לא שהכסף שם מעלי, עין ח"י: (כ) ובכרובות. אינו מועיל הדחה למוללתא שבפנים, וכן בגבניה לא מהרי ודחה כמו בכרובות, ועשית ב"ח סימן קג. וכי חש"ו דאם היה הבשר יבש חוף החדר שמתחילים שם קמח לא מהני הדחה. ויש להזהר שלא לנהל קמחא דפסקא סמוך למאכלים ומשקים או פלים של פסח מקום שאבק הקמח יכול להגיע. וכתב בהש"כ חוט-השני סימן נח: אפלו בשר יבש שנתקל ודחה חוף המלח שום פסח אפלו אינו מקנח, וסתמו אוסם דקידק ושמא אוסם על בשר למיחב פה טעמא וריסא, מ"ם גש להקמיר הפסח על-ידי הדחה כמו שאר בשר יבש: (כא) אין להקמיר. פ"י אם כבר בשל אותם אין להשליכם לאבד אם אי אפשר לקדם עד אחר פסח, וכי"ש שאינם אוסרין מציבוקן אפלו פחות מ"ס בין שהיה רק חשש ספק משהו דרובן, וכן בשעת הדחה או במקום מניעה שמחת יו"ט דהרי כריעבד. ואם יש שום בטבחות שנתקחו בספין חמץ, כהב מה"א אף בריעבד אסור, ע"ש: (כג) מדינא. הינו באכילה, אבל בהנאה מתיר, ח"י, ע"ש: (כד) בגני' יתן. דמשום חקרא חמץ לא אמרין טעם קלי אינו ב"י, ואפלו אפר צרי לי שלא יהי ב"י אסור, דמלתא דלא רבנא יצלה דאינשי לאו דעשה, ב"ח. משמע דאם בשלו אותו מתחלה לשים פסח בכלי שאינו ב"י מתיר לאכלו בפסח, מ"א. ויגיל שצריך לצרות הוזהר קלי-פסח קדם יו"ט:

משנה ברורה

(גכ) וברביעבד דייס אף בפסח: (גכ) ובכרובות. רוצה לומר, אפלו יבשות דדרבן בהדחה, (גד) מפל מקום פינו שממלאין טבפנים בכשר תנחוק דקידק ולא נכדק המלח שנמלה בו, אין מועיל הדחה שבתוך למה שבפנים, (כה) וכל זה אפלו לא נתן שום בתוכו, וכן בגבניה (כו) אין מועיל הדחה מבחוץ מהאי טעמא, ושמא יש קצת פרוו פתוכו⁸⁵: (גג) הטבחות היבשות. הינו חף דכרפשתא, שקורין טבת"א. פתבו האתרוגים, דאם היה תלוי הפסח יבש חוף החדר שמתחילים שם קמח (ס) לא מהני הדחה, דאדרבא, על-ידי הדחה הוא מתדבק ונעשה פרווי-בצק דקין מאד ונדבקי בפשור, לכן יש לזהר שלא לנהל קמחא דפסקא סמוך למאכלים ומשקים או כלים של פסח, מקום שהאבק יכול להגיע: (נד) וברביעבד אין להקמיר⁸⁶. רוצה לומר, פל הדברים האמורים בהג"ה שנתנו להקמיר הוא רק להתחלה, (נה) אכל בדיעבד שפבר בשל אותם ואפלו בלי הדחה ושריה, ואי אפשר לקימם עד אחר הפסח, אין להשליכם לאבד וימתר לאכלם בפסח, וכל-שכן שאין אוסרין מציבוקן אפלו בקחות מששים, בין שהוא רק חשש קמח משהו דרבנן⁸⁷. (נט) ואם יש שום או שאר דבר חריף בטב"א, אוסרין אפלו התערובות בפסח חמץ גמור במשהו, שהרי נחמתן בספין של חמץ⁸⁸. (ע) ואפלו היה הספין מקנה ונקי ואינו בריכוז גמ' פן אסור. ויש (עא) מתירין בהפסד מרבה הפערובות שנתערבו פחות מששים מן הטב"א אם היה הספין מקנח ואינו פן ימו⁸⁹. פשה דברים אמורים, בשום וכצל שבתוך המוללתא, אכל שום שהחתיקין אותו דקידק ומערבין אותו במלח שמוחתין בו בשר יבש כרי שיקה ריח השום נודף לחוף הפסח, מתיר לאכל הפסח על-ידי שרחה והדחה (עב) כמו שאר בשר יבש, ודווקא אם הדייתו קדם פסח, אבל בתוך הפסח אינו מועיל הדחה אלא קליפה⁹⁰ [שע"ת]: (נה) אסור מדינא. הינו (עג) באכילה, אבל בהנאה מתיר⁹¹: (נו) אם לא היו נזהרים. פרוש, אם לא פשהיהי נזהרים בשני דברים אז אינו אסור: (נז) בשעת צשיתו חמץ. דחשיונן שמתערב בו פרווי חמץ ודרי בעין חוף השמן. ואפלו אם יוצה לפנן השמן על-ידי כגד עב קדם הפסח, מפל מקום אסור משום חשש שמא היה המתכת כך ימו' מקליטת החמץ: (נח) שהם בגני' יתן. דמשום (עד) חקרא דחמץ לא אמרין טעם פלים אינן בגני' יתן, (עט) ואפלו אומר

שער הציצין

(כג) אלה רבה ועוד הרבה אתרוגים: (כד) ואם המנהיג ששהפסח המורפשתא בעת שמתחילים בתוכו המוללתא, שעד החיצון שנמלח הוא מופנים, אז אפלו אם מלאו אותו בבשר שנמלח ונכשר לשם פסח אפלו הכי אין מועיל הדחה שמדיחין אותו מבחוץ. בין שער החיצון שנמלח בקלח שלא נכדק הוא מופנים [הג"ו] בשם לקט'הקב"ח: (כה) אתרוגים: (כו) אתרוגים: (כז) ודוק-על-הקרבנות והגרי"ו וקור'תיים. ואף דהאלה רבה מן פקפק על זה ודעתו להקל בדיעבד, הפריי"קדים מקום דינו של חש"ו, עין שם: (כח) אלה רבה וחקי'על-המקור'תיים וקב"ו ותיי'אדם, דלא כמשמעות הפנ"ג-אברהם דקאי דנא לענין פערובות⁶¹: (כט) מגן-אברהם ושא: (ע) פריי"קדים והגרי"ו, ואפלו בלום-טוב האחרון של פסח אסור: (עא) אלה רבה ונהר'שלוס: (עב) על-ידי הדחה הלא נופל השום מפניו, ומה שאמתן טעם בפסח על-ידי כגד נחפשל בששים קדם הפסח בפשור ולכן מועיל הדחה קדם פסח, אכל אם נשתה השומים עליו עד תוך הפסח הלא נהו טעם בפסח, עין שם בשער'תשובה: (עג) אתרוגים: (עד) מגן-אברהם והגרי"א: (עה) אתרוגים:

